STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01710

ENGSHAFT

Jane Rose

Permanent preservation of this book was made possible
by Ron & Bunny Moskowitz
in memory of
parents David J. Moskowitz, David A. Weiss & Eve Weiss

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ענגשאַפט

אַ שפּיל אין איין אַקט

פון

דזשעין ראָוז

פרייז 15 סענט

מאַקס נ. מייזעל
אידישער פערלאג פאַר
ליטעראַטור און וויסענשאַפט
1918

ענגשאפט

א שפיעל אין איין אקט.

פון

דזשעין ראוז

COPYRIGHT BY
JANE ROSE
New York, 1918
All rights Reserved

פּערזאָנען.

מאַקס ביילין. — אַ בוכהאַלטער.

העללען. — זיין פרוי.

ליימאַן. — אַן אינשורענס־אגענט, באָרדער ביי די ביילינס.

די סצענע שטעלט פֿאָר א רייכען שפּייז־צימער אין אַ לענאָקס עוועניו אפּארטמענט הויז, ניו יארק. רעכטס, א טיר צו לווי־מאַן׳ס צימער. לינקס, אן אָפענע טיר צום קיך. פון קיך זעהט זיך אן אפענע טיר, וואָס פיהרט צו די בײלין׳ס שלאָף־צימער. אין מיטען פון שפּייז־צימער א טיר צום האָל. ווען דער פֿאָרהאַנג הויבט זיך אויף, איז אויף דער ביהנע לײדיג און גאַנץ פינסטער. דאָס פֿאָלגענדע קומט פֿאָר אין א הייסען זו־מער פארנאכט.

עס הערט זיך א שליסען פון דער האָל־טיר. באַלד קומען אריין העללען און לײמאן. ביידע אַנגעטהאָן נאָך דער לעצטער מאָדע.

העללען.

זעהט נור, ווי פינסטער דאָ איז, און אין גאס איז נאָך אזוי ליכ־טיג.

לייםאַן.

איהר פערגעסט, הפנים, אז מיר וואוינען אויפ׳ן ערשטען פלאָר צו די בעק פון א צעהן־שטאָקיגער ניו יארקער אפארטמענט־הויז.

העללען.

צינדט אָן די עלעקטריק, פליעז! איך האָב מורא זיך א קעהר צו טהאָן — א מין פינסטערגים.

לייםאַן.

אזוי לאנג, ווי איך בין דאָ, האָט איהר ניט וואָס מורא צו האָבען, איך בין אזוי ווי א מזוזה אין א הויז.

העללען.

נו, חכמה׳ט זיך ניט, פליעז, און גיט דאָרט א דריק דעם מאָטאָן.

לייםאַן.

אָ, איהר זייט דאָך גאָר ניט פּאָעטיש, מיסעס העללען: אין דער פינסטער איז דאָך ערשט גוט.

העללען.

ערשטענס, מוז איך אייך זאָגען, מיסטער לייםאַן, אז איהר זאָלט סטאָפּען צו רופען מיך מיסעס העלען. און, צווייטענס, בין איך אייך מוחל אייער פינסטערע פּאָעזיע, איך האָב ליעב, עס זאָל זיין ליכטיג. לאָזט מיך אָקאָרשט א זוך טהאָן דעם באָטאָן.

זי הויבט אָן צו שאַרען איהר האַנד איבער׳ן וואַנד, לייםאַן בויגט איבער זיין קאָפּ צום פּלאַץ, וואו זי זוכט. העללען ריהרט אָן,

ניט זעהענדיג, זיין געזיכט, לאָזט אַרויס א געשריי, שפּרינגט אַב דערשראָקען.

לייִמאַן.

אהא, איך האָב גאָר ניט געוואוסט, אז איהר זייט אזא שרעקעדיגע.

העללען.

בייז.

און איך האָב גאָר ניט געוואוסט, אז איהר קענט זיך אזוי נאריש מאכען. צינדט אָן די עלעקטריק, פּליעז!

לייִמאַן.

אָלל־רייט, אָלל־רייט, זייט ניט בייז.

ער גיט אַ דריק דעם באָטאָן. עס ווערט העל. ער בלייבט שטעהן אין א פּאָזיציאָן, מיט ביידע הענד האַלט ער זיין הוט צוגעדריקט צום הארצען, דעם קאָפּ עטוואס איינגעבויגען.

עקסקיוז מי, מיסעס ביילין! איך האָב קיין זאך ניט געמיינט. אויב איהר זייט ווירקליך בעליידיגט, בעט איך אייך טויזענד מאָל אום ענטשולדיגונג.

העללען.

בעטראכט איהם א ווייל. פּלוצלונג צולאכט זי זיך.

עס האָט זיך אייך עפּעס געמוזט חלומ׳ען, מיסטער לייִמאַן. די לעצטע צייט פּערגעסט איהר זיך א ביסעל, וואו איהר זייט אין דער וועלט.

זי טהוט אויס דעם הוט.

לייִמאַן.

מיר האָט זיך קיין זאך ניט גע׳חלומ׳ט און איך וויים, וואו איך בין. איהר ווילט צושטערען אונזער היינטיגען פּערגעניגען, וואָס מיר האָבען געהאט אין טהעאטער.

העללען.

פרעהליך.

איהר האט געזעהן, ווי אזוי דער געליעבטער האט גענומען זיין געליעבטע אויף די הענד און איז מיט איהר ארויפגעגאנגען די טרעפ? אט דאס הייסט ליעבע! אבער זי איז געווען א שעהנ־הייט!

ליימאן.

איהר זייט טויזענד מאל שעהנער פון יענער!

העללען.

ווער איך? געהט שוין, געהט! ווען איך וואלט געווען שעהן און געהאט טאלאנט, וואלט איך גאר געווארען אן אקטריסע. אט דאס איז א לעבען!

ליימאן.

איך מאך א וועט, אז דאס איז א לעבען! נעקסטע וואך געהען מיר ווידער, אבער ניט אין טהעאטער — ס'איז צו היים! אויף א רוף־גארדען וועלען מיר געהן! דארטען לעבט מען ערשט א טאג, מוזיק שפיעלט, מיידלאך טאנצען, דער עולם עסט און טרינקט, עס איז א לעבעדיגע וועלט.

ער געהט צו איהר צו גאנץ נאהענט, קוקט ארייז לייוענשאפטליך אין איהרע אויגען.

אייך פאסט טאקע צו זיין אן אקטריסע, אייערע אויגען קענען אנ־צינדען. מען קען משוגע ווערען.

שאפטליך. העללען רייסט זיך ארויס מיט כעס.

איהר זייט פעררירקט! וואס טהוט איהר?

צולאכט זיך לוסטיג, ער כאפט זי ארום און קושט זי לייוענ־

העללען.

לייםאַן.

עס איז אייער שולד, מעהר ווי מיינע. אויב איהר וועט זיך מיט מיר אַט אַזוי שפּיעלען ווייטער, ווייס איך ניט, וואָס דער סוף וועט זיין.

העללען.

עטוואס גלאָסענער.

דער סוף וועט זיין, אז איהר וועט זיך מוזען ארויסציהען פון דאַנען, אויב איהר קענט זיך ניט בענעהמען ווי אַן אַנשטענדיגער מענש. איך וועל עס מוזען דערצעהלען מיין מאַן!

לייםאַן.

דאָס וועט איהר ניט טהאָן, ווייל איהר ווייסט, אז עס איז ניט מיין שולד, אָבער איך בעט אייך, פערגיט און פערגעסט! איך וועל זיך היטען צו טהאָן עטוואס געגען אייער ווילען.

העללען.

יא, איהר זאָגט אַלע מאָל צו, אָבער —

לייםאַן.

אָל־רייט! מעהר ניט. איך שווער עס אייך, וואָס קען איך העל־פען, אז איהר זייט אַזאַ מאָדנע, אזא נאאיווע, איהר פערשטעהט ניט, אז איהר שפּיעלט זיך מיט פייער...

העללען.

אויב ביי אייך קומט ארויס א פייער פון א געוועהנליכער פריינד־שאפט, איז עס דאָך ניט מיין שולד!

לייםאַן.

קוקט זי אָן א קורצע ווײלע.

ווייסט איהר? איך טרעף זיך דאָך עפּעס מיט פרויען אין מיינע

געשעפטען, און מיר דוכט, אז איך קען זיי גוט, כ'האָב געגוג ער־פאהרונגען מיט זיי געהאט, אָבער אזא, ווי איהר, האָב איך נאָך קיינמאָל ניט בעגעגענט.

העללען.

ערפאהרונגען מיט פרויען — אך, ווי אינטערעסאנט! אָבער איך דענק, איהר איבערטרייבט עס א ביסעל, מיסטער ליימאַן!

ליימאַן.

ווארום גלויבט זיך עס אייך ניט? אלס אינשורענס אגענט קום איך זיך מאַנכעס מאָל צוזאמען מיט פרויען, וועלכע זיינען — —

העללען.

פליעז, פליעז! איך וויל פון יענע פרויען ניט וויסען. אָט זאָגט מיר בעסער, ווארום דענקט איהר, אז איך בין אַנדערש? איך וואָלט טאַקי א בעלן געווען צו זעהן מיין אייגענעם „איך" געמאָה־לען פון אזא ערפאהרענעם מאַן, ווי איהר.

ליימאַן.

אייך צו מאָהלען דארף מען דאָך זיין א קינסטלער...

העללען.

גיט איהם, לאַכענדיג, א קלאַפּ מיט'ן פעכער איבער'ן קאָפּ. ער כאַפּט אָן איהר האַנד און גיט איהר שנעל א קוש.

העללען.

די היץ האָט אייך היינט משוגע געמאכט — איהר האָט דאָך ערשט געשווארען, אז איהר וועט שוין זיין א מענש?

זי עפענט פאַנאַנדער אַלע פענסטער, שטעהט און פאָכט זיך.

אך, ווי שרעקליך הייס עס איז היינט!

לײמאַן.

װישט זיך דעם שװײס פון שטערען.

און איהר זײט נאָך שרעקליכער!

העללען.

אַט פאָלגט מיך, נעהמט א קאַלטע װאַנע! ס'װעט אײך ברענגען צוריק צו אײער פערשטאַנד.

לײמאַן.

איך דארף נור דערהערען אײער שטימע, פערליער איך איהם צוריק.

העללען.

איך קען שװערען, אז פונקט אזוי רעדט איהר צו יענע, װעלכע איהר זוכט צו אינשורען.

לײמאַן.

פון װאַנען װײסט איהר, װי אזוי איך רעד צו יענע?

מײן מאַקס זאָגט, אז װען אן אינשורענס אגענט טהוט ניט קײן גוטע ביזנעס, איז עס א סימן, אז ער װײס ניט, װי צו מאַכען קאָמפּלימענטען די פרויען, און איהר, װי עס זעהט אוים, טהוט גלענצענדע ביזנעס.

לײמאַן.

גערײיצט, ציהענדיג די װערטער.

אײער מאַקס זאָגט — עפּעס א קלײניגקײט, אײער מאַקס? אלע־מען פערשטעהט ער, נור ניט זיך.

העללען.

וואס, צום ביישפיעל, פערשטעהט ער ניט?

ליימאן.

איך וואלט עס גערן געזאגט, נור איך האב פשוט מורא פאר אייך.

העללען.

מורא?!

ליימאן.

יעס, איך ע־ע־ע —

עס דערהערט זיך פלוצלונג א פייף.

העללען.

מיט א כאפ.

זעקס־א־זייגער! מאקס וועט באלד קומען פון דער ארבייט. וועלל, זאל ער קומען! וואס האט איהר זיך אזוי דערשראקען?

העללען.

כ'האב זיך אין גאנצען פערגעסען אן סאפער, איך מוז א לויף טהאן צום בוטשער.

ליימאן.

אט האסטו דיר! אין אזא היץ א בוטשער. ווער עסט זומער פלייש?

העללען.

טו פאר וואס האט איהר געאָרדערט אזא גרויסען סטייק פאר מיר היינט אין רעסטאראנט?

לײמאַן.

דאָרט אָרדערט מען מעהר צוליעב דעם סטײל. גלויבט מיר, איך װאָלט ליעבערשט ניט עסען, אײדער צו זעהן איך ארבײטען אין קיך בײם אויװען, אין אזעלכע היצען.

העללען.

איז נאָך אײער מײנונג, דארף מײן מאן ניט עסען, װען עס איז הײס?

לײמאַן.

איך װיל ניט װיסען װעגען אײער מאן! איך װאָלט ניט גע־לאָזט מײן פרױ זיך באדערען מיט׳ן קאָכען, און אז ס׳קאָסט א פּאָר סענט מעהר אין רעסטאָראנט, קען מען שטארבען דערפון? עס איז דאָך א שאנדע! יונגע לײט, ערשט א יאָהר נאָך דער חתונה, און נור מען שפּאָרט, נור מען שפּאָרט.

העללען.

מאַקס ארבײט שװער און איהר װײסט גאנץ גוט, אז מיר האָבען חובות.

לײמאַן.

חובות? חובות! אלע האָבען חובות. קײנער מאכט אָבער ניט אזא געװאלד, װי אײער מאן. אָט פאָלגט מיך! באדערט זיך ניט מיט׳ן סאפּער. מיר װעלען אלע דרײ געהן אין רעסטאָראנט, איך װעל טריטען!

העללען.

װאָס רעדט איהר! מאַקס ציטערט פאר׳ן רעסטאָראנט, װי פאר פײער —

ליימאַן.

ווייס איך וואָס! איהר ציטערט פאר מאקס'ן מעהר ווי מאקס פאר'ן רעסטאָראנט.

העללען.

עטוואס געררייצט.

איך פאר מאקס'ן ציטער? ווער האָט אייך איינגערעדט?

ליימאַן.

פערדרויכערט אַ סיגארעט, געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס אַ קורצע ווייל, רעדט מיט אַ זעהר ערנסטע מינע.

איך וואוין ביי אייך שוין באלד א יאָהר, און דעם ערשטען טאָג האָב איך באלד בעמערקט דעם גרויסען אונטערשיעד. ניין, איהר מוזט מיך אויסהערען, אויב איהר ווילט ניט פערלירען אייער זעלבסטווירדע. עס איז דאָך אן איינפאכער פערברעכען, אז היינ־טיגע צייטען זאָל א פרוי דארפען מורא האָבען פאר'ן מאן.

דער ערנסטער טאָן, מיט וועלכען ער רעדט און וואָס דריקט אויס זיין גאנצע אויפרעגונג, מאכט העללען צו שווייגען. זי לאָזט אַרונטער דעם קאפ, צוהט נערוועז דאָס קישעלע פון זאפע.

ליימאַן.

אָט אזוי זייט איהר שוין! אָדער איהר לאָזט מיך ניט רעדען, אָדער איהר רעדט אַליין ניט.

העללען.

נערוועז.

כ'האָב ניט וואָס צו רעדען, איך ווייס נור, אז מאקס פערדיענט א בעסערע פרוי, ווי איך.

ליימאַן.

זיך קרימענדיג.

א בעסערע, ווי איהר. אודאי! ס'איז „נאָ יוז" איהם צו פערטהייד־ריגען, איך קען מאקס'ען נאָך איידער איהר האָט איהם דערקענט, און דערפאר זעה איך און הער בעסער פון אייך.

העללען.

וואָס אזוינס זעהט איהר און הערט?

ליימאַן.

וואָס איך זעה און הער, וואָלט געווען גענוג אייך צו בינדען הענד און פיס און מיט געוואלד אוועקנעהמען פון איהם.

העללען.

איהר איבערטרייבט, מיסטער ליימאַן! אלעס איבערטרייבט איהר.

ליימאַן.

איך איבערטרייב, האַ? אָלל־רייט! קיינמאָל לאָזט איהר מיך ניט רעדען, אבער איצט מוזט איהר מיך אויסהערען. פאר וואס האָט איהר זיך געקריעגט לעצטע נאַכט, האַ? געקריעגט זיך כמעט ביז טאָג?

העללען.

נערוועז.

און איהר דענקט, אז עס איז אזוי שעהן פון אייך זיך אונטערצו־הערען?

ליימאַן.

איז עס שעהן פון איהם, צו מאכען א קריעג?

העללען.

איך קען נור אויסברענגען, קען איך.

ליימאַן.

אַט האָסטו דיר! א מאָדנע פרוי, ווארום זאָלט איהר זיך בע־שולדיגען? איז עס אייער שולד, וואס אנשטאט צו נעהמען עפעס א פערשקלאַפטע נשמה, א קעבין, האָט ער א י י ד געהיי־ראטה?

לאכט.

קינדער ווילט זיך איהם? נאָך מעהר פערשקלאַפען די פרוי, און אזא האָלט זיך נאָך פאר א פרייגעזאָנענעם, אן אינטעליגענט! איך וואונדער זיך, נור, ווי אזוי איהר קענט עס אלעם פערטראָגען און שווייגען? א מין פערברעכען דאָס איז, ווען א פרוי וויל גע־ניסען דאָס גוטע פונ׳ם לעבען!

העללען.

אָבער מיין מאַן קען זיך ניט ערלויבען מיר צו געבען פערגעניגען.

ליימאַן.

שפּאָטיש.

קען זיך ניט ערלויבען! האָט ער דען א מאָל געטרייט אייך עפּעס צו פערשאפען?

העללען.

פערטראכט.

ער האָט זיך ניט געוואלט אריינציהען אין אזא טהייערען פלעט, ווען מיר האָבען געהייראטה, אָבער מיר האָט זיך געוואָלט א „סוועל גייבאָרהוד", עפּעס א קליינינגקייט, וואס דאָ קאָסט אָפּ רענט? א שעהנע נאכבארשאפט.

ליימאַן.

א געוואלד, וואס איהם קאָסט! צאָהל איך דען ניט כמעט האלב? און וואס האָב איך? איין רום!

העללען.

און די בעסטע! אונז קומט אויס די קיטשען־בעדרום. ס׳איז גאָר קיין וואונדער ניט, וואָס מאקס האסט אזוי באָרדערס. ער זאָגט אימער — ער וואָלט זיין מעהרער צופרידען מיט מיר אליין אין א טענט, ווי זיך טהיילען א פּלאַץ מיט א באָרדער.

ליימאַן.

ניין, איך קען איהם בעסער! אַט דאָס, וואָס ער שטעכט זיך און מאכט שפּאס פון די באָרדערס, איז עס נור דערפאר, ווייל ער קאָן ניט פערטראָגען וואס איך נעהם אייך א מאָל אין טהעאטער, און אזוי ווי ער האלט זיך פאר אן „אינטעליגענט״, שעהמט ער זיך פּשוט עס אייך צו זאגען אָפען...

העלען.

ווער ווייס, אפשר טהו איך ניט ריכטיג? יעדעס מאָל, וואס איך „געה אויס״ מיט אייך, פּלאגט עס מיך נאָכהער צום טוידט!

ליימאַן.

עס איז דערפאר, וואס איהר ווילט זיך ניט בעפרייען פון זיין איינ־פּלוס. ווארום זאָל אייך פּלאגען דער געוויסען, ווען א פריינד פערשאפט אייך פערגעניגען? שטעלט אייך פאָר, ווען ער וואָלט אייך ווירקליך געליעבט. וואָלט ער אייך דען געשטערט אין עפּעס?

ער געהט צו איהר צו גאנץ נאָהענט.

ווען איהר וואָלט נור געוואָלט, וואָלט איך אייניגעס פאר אייך גע־טהאָן.

העללען.

פערטראכט.

איך וואָלט וועלען, מאקס זאָל מעהר פערדיענען: איך וואָלט וועלען א דיענסט, שעהנע קליידער, „גוד טיימס״.

לײמאַן.

װײל עפּעס זאָגען. עס דערהערען זיך טריט אין האָל.

העללען.

דאָס איז מאַקס! געהט, איך בעט אײך, אין אײער רום, אז ניט, װעט זיך אָנפאַנגען אַן אַרגומענט.

לײמאַן.

איך װעל טהאָן אַלעס, װאָס איהר פערלאַנגט, נור קײן שקלאַף—

מאַקס.

גוד־איװנינג.

מיט סאַרקאַזם.

װי איך זאָל ניט טרײען צו קומען א הײם בעפאָר מײן באָרדער, איז עס מיר אונמעגליך. װי שפּעט פערלאָזט דו דײן אָפיס, לײ־מאַן?

לײמאַן

איך לעב ניט צוליעב דעם „אָפיס", װי אַנדערע...

מאַקס נעהמט אַרונטער דעם הוט און ראָק און הענגט זײ אויף.

אז װאויל איז דעם מענשען, װאָס קען לעבען פאַר דעם לעבען, אָבער זאָג נור „מיסטער באָרדער"—

העללען.

מיט פאָרװאורף.

מאַקס!

מאַקס.

איך בעט איבער דיין כבוד, מיסטער לײמאַן! ווי געפעלט דיר די היץ היינט, הא?

ער געהט אַרוים אין קיך צום סינק, פאַנגט זיך אָן צו וואשען. העללען, מיט א שטומער בעוועגונג, בעט לײמאַנ'ען צו פערלאָזען דעם צימער. לײמאַן געהט אַרוים אין זיין צימער. מאַקס קומט אריין פון קיך, ווישענדיג די הענט מיט אַ האַנדטוך.

מאַקס.

סיי, לײמאַן!

העללען.

ער איז ביי זיך אין צימער.

מאַקס.

אַט דאָס איז אַ גליקליכער מענש, איז פאַר קיין זאַך ניט פעראַנטוואָרטליך, לעבט זיך פריי, נור אַ „סינגעלמאַן" קען זיך דאָס ערלויבען.

העללען.

און ווער האָט דיר געהייסען אויפגעבען דיין סינגעל-לעבען?

מאַקס.

לאַכענדיג.

דו.

העללען.

איך בין נאָך דיר ניט נאָכגעלאָפען.

מאַקס.

נו, צו וואָס זאָלט איהר עס טהאָן, ווען איהר האָט די פעהיגקייט צו מאַכען, אַז מיר זאָלען נאָך אייך נאָכלויפען? אָבער אין גאַנ־

צען דיין שולד איז עס אויך ניט געווען, פערשטעהסט, איך האָב גע־
האַט א נאָמען פאַר א שליב־מזל׳דיגען באָרדער; וויפיעל „מיסע־
סען האָב איך געהאַט, האָט קיינע פון זיי ניט געוואָלט האָבען „גוד
טיימס״.

העללען.

קעהרט זיך אַוועק מיט פערביסענע ליפּען.

מאַקס.

די רעסטאָוראַנטס, זיי קענען דאָך אודאי טרייבען א מאַן צו דער
תליה. אך, ווי איך קען זיי ניט אָנקוקען, די זעלבע געריכטען דריי
מאָל א טאָג. אָ, יעס! זיי גיבען מאַנכעס מאָל אַן איבערבייט, אָבער
נור אויפ׳ן ביל „אָוו פעיר״.

ער דערזעהט פּלוצלונג אַ טהעאַטער־פּראָגראַם אויפ׳ן סייד־באָארד, וועלכען העללען האָט אַוועקגעלעגט, ווען זי איז אריינגעקומען.

הם.

קעהרט אוועק שנעל דעם קאָפּ.

העללען.

זאָגסט עפּעס?

מאַקס.

הא? ניין, איך זאָג גאָר ניט. אז מען האָט א באָרדער אין הויז, דאַרף מען שווייגען. פּאַרטיג סאַפּער?

העללען.

עטוואָס צושראָקען.

סאַפּער? !

מאַקס.

דו קוקסט מיך אָן עפּעס אזוי ווי דער וואָרט „סאַפּער" וואָלט זיך גאָר אין דיקשאָנערי ניט געפונען.

הערלען.

ווער קען עס קאָכען אין אזעלכע היצען ?

מאַקס.

וואַרפענדיג א בליק אויפ'ן פּראגראם.

איך קען שווערען אז היינט אין טהעאַטער איז געוועזן הייסער, ווי אין הויז. וואָס דענקסטו צו טהאָן וועגען סאַפּער ?

הערלען.

מיר וועלען געהן אין רעסטאוראַנט ! עס קאָסט ניט פיעל, עס לוינט זיך אסור צו באַדערען אין הויז.

מאַקס.

וויל עפּעס זאָגען, אָבער ער שטרענגט זיך אָן ניט ארויסצופּלאַצען. פּאוזע. ער רעדט שטיל און שארף.
פּאוזע.

כ'האָב דיך געבעטען, אויב דו ווילסט ניט, אָדער דו קענסט ניט קאָכען, דאַרף מען ניט. אויך קאָכען שטעהט ניט די וועלט ! אָבער אום גאָטעס־ווילען, דערמאָן מיר ניט דעם רעסטאָראַנט ! קענסט דאָך אימער עפּעס האָבען אין הויז, דאַרפסט ניט וואַרטען ביז איך וועל קומען אהיים א טויט־הונגעריגער און קלאָגען אויפ'ן וועטער, עפּעס אזוי ווי דער וועטער האָט א שולד וואָס א לעבעדיגער מענש דאַרף עסען.

הערלען.

קוקט ארויס פון פענסטער און ענטפערט ניט.

מאַקס.

וועלל ? ! האָסטו אפשר א שטיקעל ברויט מיט פוטער ?

העללען.

עס זיינען דאָ זאכען פון דעליקאַטעסען סטאָר ! אָבער דו גלייכסט דאָך ניט.

מאַקס.

וואס איך גלייך, און וואס איך קען קריגען, זיינען צוויי בעזונדערע זאכען. א סוף, א סוף, דערלאַנג דיינע פּאַרטיגע גליקען איך בין טויט־הונגעריג.

העללען געהט ארויס אין קיך.

דער טיש, וועניגסטענס, האָט דאָך געקענט זיין געגרייט !

ער נעהמט דעם טהעאַטער פּראָגראַם, בעטראַכט איהם פון אלע זייטען, דריקט איהם צוזאמען, קריצט מיט די צייהן, נעהמט איהם צוריק פאנאנדער, גלייכט איהם אויס, און דאן צורייסט ער איהם אין קליינע שטיקלעך, ווארפט עס ארונטער, טרעט מיט האַס אויף די צוריסענע שטיקלעך פּאַפּיער.

הם ! דאָס אַלעס, וואָס איז דאָ צו טהאָן, איז מאַטינעע אין טהעאַטער. קאָכען עסען — צו וואָס ? אַזוי לאַנג ווי דער דזשאָב איז א זיכערער — אַן אייגענער מאַן — עס לוינט זיך ניט אָנצושטרענגען.

העללען.

פון קיך.

קענסט ארייגגעהן עסען !

מאַקס.

וואָס איז שוין ווידער עסען אין קיך ? ניין, אַז ס'איז ניטאָ וואָס צו עסען, זאָל מען כאָטש זיצען ווי מענשען, אין שפּייז־צימער.

העללען.

קומט אריין, טראגענדיג א טאץ, אויף וועלכען עס זיינען אויס־געלייגט פערשיעדענע דעליקאטעסען. שטעלט עס אוועק מיט כעס.

דיך ארט עפעס פאר מיר? נאך יעדען עסען דארף איך קלינען דעם קארפעט אין דיינינג־רום.

מאקס.

רבונו של עולם! צו וואס איז א שפייז־צימער? מען צאהלט אזוי פיעל רענט, און מען האט ניט די פרייהייט צו נוצען די צימערען. דער פאדערשטער צימער איז פערשפארט, נור ווען געסט קומען, עפענט מען איהם, די בעסטע שלאף־צימער פערדענט, עסען מוז מען אין קיך.

העללען זיפצט און ענטפערט ניט. מאקס געהט ארום אויפגערעגט איבער'ן צימער.

העללען.

ווארום עסטו ניט?

עס איז מיר שוין פערגאנגען דער אפעטיט. האסטו צוזאמענ־לעגט מיינע זאכען?

העללען.

דו פאהרסט דען היינט?

מאקס.

היינט! היינט! וואס האב איך דען דא צו טהאן? צו וואס זאל איך פערלירען א מינוט פון מיינע צוויי וואכען וואקיישאן?

העללען.

דו האסט דאך געזאלט פאהרען מארגען?

מאַקס.

ניט קענענדיג זיך מעהר קאָנטראָלירען, פּלאַצט אַרויס.

איך פאָהר היינט, ווייל מיט יעדער מינוט ווערט מיר אַלץ ענגער.

העללען.

געהט אַרויס אין קיך, פון דאָרטען אין בעד־רום. ביידע טירען לאָזט זי אָפען. מען זעהט פון ווייטען ווי זי נעהט צוזאמען פערשיעדענע סאָרטען וועש, ווארפט עס אַריין אין א סוט־קייס, פערמאכט מיט כעס, קומט אַריין דערמיט אין שפּייז־צימער, גיט עס א ווארף אויפ'ן פלאָר צו מאקס'ס פיס און זעצט זיך לעבען פענסטער.

מאַקס.

הויבט אויף דעם סוט־קייס, עפענט איהם, קוקט אַריין.

הם! איך האָב געוואוסט אז דו וועסט מאכען א מיש־מאש פון מיינע אָרימע פּאָר זאכען.

ער נעהמט אלעס ארויס און פאנגט אָן צוזאמענלייגען אין אָרדנונג. שטעקט אַריין זיין פינגער אין א לאָך, וואָס ער האָט געפונען אין א זאָק. ציינט איהר די צוריסענע זאָק.

וואָס פאַר א באַלעבאָסטע דו ביזט? אַט אַזוי זיינען אַלע, זעהסט?

ער ציינט איהר מעהר צוריסענע זאָקען.

העללען.

פערביסען.

קליינע מענשעלעך שטעלען זיך אָב אויף קלייניגקייטען!

מאַקס.

אַ קלייניגקייט ווערט גרויס, ווען מען פערנאַכלעסיגט עס.

ער צורייסט איין לעבערדיגע זאַק נאָך דער צווייטער און װאַרפט זיי אויפ'ן פלאָר.

הערלען.

וואָס טהוסטו ?

מאַקס.

איך וועל צורייסען יעדע זאַק וואָס איך וועל געפונען, דו ווייסט, אז איך קען קיין צוריסענע זאַקען ניט טראָגען, דו וואָלסט נאָך געקענט ראַטעווען זייער לעבען פאַר א לאַנגע צייט, ווען דו פער־ריכסט זיי אביסעל.

הערלען.

אָה, ווען איך קען פּטור ווערען פון די פערהאַסטע שפּאָרעניש און פערריכטעניש.

מאַקס.

נאַטירליך, ספּאָרטינג ביזנעס איז אנגענעהמער...

הערלען.

מיט יעדען טאָג ווערסטו אַלץ ערגער! געדענק מאַקס! עס וועט ניט זיין מיין שולד, ווען איך וועל אָבטהאָן עפּעס, וואָס וועט דיר פילייכט פערדריסען דיין גאַנצען לעבען...

מאַקס.

קוקענדיג צו ליימאַן'ס טיר.

דאַטס־רייט, הערלען! א מאַן וואָס לאָזט זיך, וואָרום ניט? איך האָב א געזונדע פּאָר פּלייצעס און קען אַלעס פערטראָגען... אָבער לאַנג וועט עס ניט נעהמען, גלויב מיר! אויב מיין רעכענונג נאַרט מיך ניט...

העללען.

רעכענונג! רעענונג! אימער רעכענסטו!

מאַקס.

עס קען זיין. אז איך רעכען טאַקע אביסעלע צופיעל, אָבער אין דעם ביזטו שולדיג!

העללען.

איך?!

מאַקס.

ווען א פרוי לעבט אָהן א רעכענונג מוז שוין דער מאַן צופיעל רע־כענע...

העללען.

האָסט בעדאַרפט וויסען איידער דו האָסט מיט מיר געהייראַט, אַז איך קען ניט אַרבייטען, איך בין ניט געבוירען צו פערשווענדען מיין לעבען אין הויז־אַרבייט — איך האָב עס!

מאַקס.

און איך, מיינסטו, בין געבאָרען צו פערשווענדען מיין לעבען אין א פינסטערען אָפיס? איך, מיינסטו, האָב עס ניט? איך מאַך אָבער דאָס בעסטע פון דעם, ווייל איך קען זיך ניט העלפען. דו אָבער וואָלסט זיך יא געקענט העלפען און דו טהוסט עס ניט!

העללען.

וואָס מיינסטו? ווי אזוי?

ווי אזוי! ווי אזוי! ווען דו וואָלסט ווירקליך געוואָלט טהאָן, וואָלסטו שוין געוואוסט, ווי אזוי. גלייכסט ניט די הויז־אַרבייט?

אַלל־רייט ! — געפין עפּעס, וואָס דו גלייכסט יא, אָבער אים גאָטעס ווילען, טהו „עפּעס", מען קען דאָך משוגע ווערען פון ליידיג ארומ־געהן.

העללען.

פּערביסען.

כ'ועל פּאָרט טהאָן, וואָס איך וויל ! דו קענסט מיר ניט דיקטירען.

מאַקס.

ניט הערענדיג וואס זי רעדט.

ווען איך פערלאַנג די הויז אין אָרדנונג בין איך א „טיראַן". ווען איך וויל א געקאָכטען סאַפּער, בין איך א פּראָסטע זאַך. קינדער, — זאָל גאָט היטען ! דאָ איז מען שוין גלאַט א גראָבער יונג, וואָס לעבט בלויז פאר זיך און זיינע טהירישע פערלאַנגען. אמת, אמת' יעדע בעשולדיגונג דיינע איז אמת. אָבער העלפען קען איך ניט דיר, ניט זיך. איך ווער דערשטיקט פון אזא לעבען. איך וואָלט דיר געוואָלט געבען די אַלע פערגניגענס וועלכע דו זוכסט ביי אַנ־דערע. איך קען עס אָבער ניט, נו, מוז איך זיך מאַכען ניט זעהענ־דיג, ניט הערענדיג. וואָרים נאָך אַלעמען, ביזטו דאָך ניט שולדיג, שולדיג ! ווער ווייסט, אפשר איז גאָר שולדיג די זאַך וואָס האַלט אונז צוזאַמען, ווער ווייסט ?

מיט פארביסענע צייהן.

נור עס מאַטערט מיך, מיאוס'ער מענש וואָס איך בין, זינד לייטאַן איז מיט אונז געה איך פון זינען אַראָפּ. הלואי וואָלט איך געקענט. פּועל'ען ביי זיך אז ער איז שולדיג. אָבער דאָס איז אויך ניט, און איך שווייג...

העללען.

שווייג, הם...

מאַקס.

אודאי, אַלעס איז מענשליך, מען וויל זיך רעכטפערטיגען, עסט מען זיך איין אין יענעמס פלייש... ווען דו וואָלסט אָבער איינמאָל פאַר אַלע מאָל ארויסטרעטען — גאָרניט, איין מאָל פאַר אַלע מאָל, ווילסט מיט מיר ניט לעבען! ווען דו צייגסט ארוים כאָטש די קלענסטע זעלבסטשטענדיגקייט —

העללען.

שפרינגט אויף.

פאַר מיר זאָל דיך גאָר ניט אַרען, דו קענסט טהאָן וואס דו ווילסט. איך וועל זיך שוין אַליין פערזאָרגען.

מאַקס.

שפאָטיש.

הלואי וואָלט דאָס אמת געווען, אָט וועל איך דיר ווייזען ווי מען זאָרגט זיך פאַר דיר, ווי דו לאָזט יענעם זאָרגען —

אין איין אויגענבליק איז ער ביי לייזמאַן'ס טיר, גיט איהר שנעל אַן עפען אויף. לייזמאַן פאַלט אריין אויסגעצויגען אויפ'ן פלאָר.

העללען.

שפרינגט אויף מיט אַ געשריי, העלפט לייזמאַן'ען אויפשטעהן, מאַקס לאַכט הייזעריג.

לייזמאַן.

זיך ווישענדיג דעם פנים מיט'ן נאָז-טיכעל, קוקט אַן מאַקס'ן מיט האַס און פעראַכטונג.

אזעלכע אידיאָטסקע שטיק פרובירט מען אויף זיך אַליין, ווען עס פערגלוסט זיך אַ שפּיעל צו טהאָן מיט'ן טייפעל.

מאַקס.

איך האָב געוואָלט איבערציינגען מיין פרוי, אז טייוואָלים זיינען אויך דאָ פערשיעדענע; די טהיר האָב איך געעפענט, אום דיך איינצולאָדען צו אַ זעהר וויכטיגער פאַמיליען־אנגעלעגענהייט, פון וואַנען האָב איך געקענט וויסען, אַז דו הערסט זיך אונטער אָהן אַן איינלאַדונג?...

ליימאַן.

ביזט פון זינען אראָב? צו וואָס דאַרף איך זיך אונטערהערען?

מאַקס.

אַז אויף מענשען קען מען זיך היינטיגע צייטען ניט אָנשפּאַרען, איז דאָך אויף אַ הילצערנע טהיר אואי ניט, דיין פאַל, מיין פריינד, איז אָבער געקומען עטוואָס צו שנעל, איך האָב אויסגערעכענט...

ליימאַן.

דיינע אויסגערעכענטע וויצעז זיינען זעהר ניט אַם פּלאַץ.

מיט פעראכטונג.

זעהסטו, דאָס מאָל ביזטו גראָד ניט געווען „אַם פּלאַץ", ווען ניט, וואָלסטו זיך דאָך אַזוי ניט צוקלאַפּט? אָבער דאָס איז בלויז, ווי מען זאָגט, אַן אָנהויב. ווער עס וועט ווירקליך אַרוים דער צוקלאַפּ־טער, דאָס וועלען מיר באַלד זעהן. מיין פרוי, אַזוי ווי דו ווייסט, האָט מיר ערשט ערקלערט, אַז...

ליימאַן.

לאָז מיך אָפּ פון דיינע פאַמיליען איינגעלעגענהייטען. וואָס אַרט עס מיך?

ער נעהמט געהן צו זיך אין צימער, מאקס פערשטעלט איהם דעם וועג, געהט צו איהם צו גאַנץ נאָהענט.

מאַקס.

הם! מיינע פאַמיליען־איינגעלעגענהייטען אינטערעסירען דיך ניט, אָבער הינטער מיין פּלייצע און הינטער פערמאַכטע טהירען אינ־טערעסירען זיי דיך יאָ?

ער שטופּט איהם צו צו א שטוהל און זעצט איהם אַוועק מיט גע־

דו וועסט אזוי גוט זיין, זיצען דאָ.

זיך וועגדענדיג צו העללען, וועלכע איז די גאַנצע צייט געשטאַנען א בלאסע, זיך אָנהאַלטענדיג אָן סייד־באָארד, אום ניט אומצופאַלען. מיט אן אָנגעשטרענגטער גלייכגילטיגקייט.

דו ביזט גערעכט, איך בין ניט איינער פון די בעסטע, און דערפאַר האָב איך עס ערוואַרטעט פון דעם ערשטען טאָג אָן זינט מיר האָבען אריינגענומען מיין אַלטען פריינד צו העלפען צאָהלען די הויכע רענט פאַר אַ מאָדערנעם פלעט אין אַ סטיילישען נייבאָרהוד...

לײמאַן.

ער געהט ארויס אין האָל, זוכט זיינע זאכען.

אויב דו מיינסט עס ערנסט קען איך דיר איבערציייגען...

מאַקס.

איך בין פאָלקאָמען איבערצייגט, אז דו און מיין פרוי —

העללען.

סטאָפּ! ס'איז עקעלהאַפט!

מאַקס.

ניין, איצט איז שוין צו שפּעט צו סטאָפּען; איך וויל מעהר פער־

שטעלטערהייד ניט לעבען. איך קען מעהר ניט פערטראָגען דיינע אינטימע פערהעלטניסע מיט ליימאַנ׳ען. עס העלפט ניט, מיר מוזען מאַכען אַ סוף! באַלד, גלייך!

העללען.

וואָס פאַר אַ סוף? ועמען מיינסטו?

מאַקס.

האָסט קיין רעכט ניט, זיך צו מאַכען אַזוי ווי צווישען אייך וואָלט קיין זאַך ניט פאָרגעקומען.

העללען.

איך שווער דיר, מאַקס, אז — — —

מאַקס.

ניין, ניין, ווען עס קומט שוין דערצו, אז אַ פרוי דאַרף שווערען, פערלירט זיך דאָס צוטרויען. עס קען זיין, אז דו ביזט נאָך אפשר אונשולדיג, אָבער אָט דער „אפשר" און נאָך... פערביטערט דאָס לעבען. צוברעכט אימער דאָס גאַנצע און מאַכט פון אַלעם אַ תל. טאָ ווי אַזוי קען האָבען אַ זין אונזער ווייטערעס צוזאַמענלעבען?

ליימאַן.

אַנדערש ניט, ווי די היץ האָט אויף דיר שלעכט געווירקט.

מאַקס.

ניט נור די היינטיגע, נאָר די גאַנצע צייט, וואָס דו ביזט דאָ, ברענט אין מיר.

ער געהט אַרוים אין האָל, זוכט זיינע זאַכען.

לײמאַן.

מיט גיפט.

נו, װי געפעלט אײך עפּעס אײער פילאָזאָף, הא?

העללען.

מיט פינקלענדע אױגען.

איהר, איהר זײנט אין אַלעם שולדיג.

לײמאַן.

פונקט װי אַלע פרױען, אז עס כאַפּט שמאָל, זײנען זײ גאָר דער־
בײ ניט געװען.

מאַקס.

קומט ארײן אָנגעטהאָן אין זײנע סטריט־קלײדער, נעהמט דעם
הענד־בעג און רעדט מיט אַן אָנגעשטרענגטע רוהיגקײט.

איך װינש אײך בײדען אַ גליקליכען צוזאַמענלעבען. מיר איז צװױ־
שען אײך ענג...

לײמאַן.

ניט ערװארטענדיג אזא ענדע, קוקט איהם אָן צושראָקען.

װאָס פאַלט דיר אײן? װער װיל פון דיר דײן װײב אװעקנעהמען?
נאָך עפּעס פעהלט מיר! אויב דו װילסט מיך דאָ ניט האָבען, האָסטו
דאָך געקענט זאָגען, װאָלט איך געמופט.

מאַקס.

צו װאָס?! דו װאָלסט ארױס, װאָלט אַ צװײטער ארײן. דער סוף

וואָלט יעדענפאַלס געווען דער זעלבער. מיר וואָלט אַלע מאָל געווען ענג...

ער געהט שנעל ארוים.

העללען.

בלייבט שטעהן ווי פערשטיינערט, לייזאַן קוקט אויף דער ערשטער פערמאכטער טיר, קריצט מיט די ציינער.

פ אָ ר ה אַ נ ג .

— ענדע —

ראָמאַנטישע ווערק

וועלכע זיינען ביז יעצט ערשיענען אין

מייזעל׳ס פערלאַג

אַנדרעיעוו :	דאָס לעבען פון מענשען — בראָשירט	20 סענט
	קעניג הונגער — — — — — — — — "	20 "
	די טעג פון אונזער לעבען — — — — "	20 "
איבסען :	נאָראַ — — — — — — — — — "	20 "
	די ווילדע ענטע — — — — — — — — "	20 "
	העדדאַ גאַבלער — — — — — — — — "	20 "
	דער בוימייסטער — — — — — — "	20 "
	ראָזמערסהאָלם — — — — — — — "	20 "
	די פרוי פון ים — — — — — — — — "	20 "
	דער קליינער עיאָלף — — — — — — — "	20 "
	יאָהאַן גאַבריעל באָרקמאַן — — — — "	20 "
	ווען מיר טויטע ערוואַכען — — — — "	20 "
	יוגענד בונד — — — — — — — — "	20 "
	שטיצען פון דער געזעלשאַפט — — "	20 "
	די גייסטער — — — — — — — — "	20 "
	דער פאָלקספיינד — — — — — — — "	20 "
ב. ביערנסאָן :	איבער אונזער קראַפט — — "	40 "
י. גאָרדין :	קרייצער סאָנאַטאַ — — — — — — "	25 "
נ. דראַנאָוו :	דער משוגענער אין שפיטאָל— "	5 "
א. טשעכאָוו :	דער אָנקעל וואַניאַ — — — "	20 "
	דער וואַסער־פויגעל — — — — — — "	20 "
	דער קאַרשען־גאָרטען — — — — — "	20 "
	דער בער; דער שדוך (צוויי איינאַקטער) "	10 "
מ. מעטערלינק :	פעלעאַס און מעליזאַנדע— "	30 "
א. סטרינדבערג :	פריילין יוליאַ — — — — "	20 "
ס. פשיבישעווסקי :	שנעע — — — — — "	20 "
דזשעין ראָוז :	אַרנאַ — — — — — — — איינאַקטער	15 "
	איבערגעבליבענע — — — — — — איינאַקטער	15 "
	דאָס געפינס — — — — — — — איינאַקטער	15 "
	דער קריטיקער — — — — — — — איינאַקטער	15 "
	הינטער די קוליסען — — — — — — איינאַקטער	20 "
	ניט מיט אַלעמען — — — — — — איינאַקטער	20 "
	ענגשאַפט — — — — — — — — איינאַקטער	15 "

צו בעקומען ביי אַלע בוכהענדלער, אויך פאָרטאָ־פריי ביים פערלעגער

Max N. Maisel, 424 Grand Street, New York, N. Y.